

id tamen satis clare exprimitur γ . 15: *Animi si pravaricans ceremonias, per errorem in his, quæ Domino sunt sanctificata, peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum.* Item. γ . 17: *Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his quæ lege Domini prohibentur.* Atqui tangere aut manducare immundum, lege Domini prohibebatur; ergo non solum quando oblit fuerant expiare suam immunditiam, sed etiam quando ignorabant illud esse immundum quod lex immundum declarabat, tenebantur offerre sacrificium.

γ . 6: *Offerat de gregibus agnam sive capram.* Referenda est ista oblatio etiam ad duos casus præcedentes, puta de illo qui audit vocem jurantis, nec indicavit, item de illo qui contraxit immunditiam legalem ex contactu rei immundæ, de quo γ . 2: *Voluit enim, ut observat S. P. Aug. Q. 2 in Levit., prius (Scriptura) omnia enumerare, et sic inferre quo sacrificio possint expiari.*

QUÆSTIO II. — AN JUDÆIS AD REMISSIONEM PECCATI CORAM DEO, OPUS FUERIT SPECIALI CONFESIONE.

Hæc quæstio hic opportune traditur, cum inter requisita ad expiationem delinquentis, dicatur γ . 5: *Agat penitentiam pro peccato, ut scilicet illud agnoscat et de eo doleat: ut etiam sacrificium ei prosit, ex contritione procedat, necesse est; idemque in aliis sacrificiis intelligendum est, etiamsi non exprimitur.* Haque

R. et dico: Judæi debuerunt peccata sua confiteri in speciali, sive distincte, saltem illa pro quibus speciale sacrificium præscribitur.

Prob. I. Quia hic, ubi noster textus habet: *Agat penitentiam pro peccato*, hebraicus et chaldaicus habent: *Confiteatur peccatum in quo peccavit.*

Prob. II. ex Num. V, 6, ubi dicitur: *Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere, et per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque delinquerint, γ . 7: Confitebuntur peccatum suum, scilicet sacerdoti, inquit Tiranus, cujus muneris erat dijudicare, non solum inter lepram et lepram, sed etiam inter peccata et delicta, seu inter leviora et graviora crimina, ut major vel minor victima præscriberetur. Non enim hoc cujusque privati hominis arbitrio relinquebatur decernendum, sed sacerdotis, qui hoc discernere non poterat, nisi prius alter crimen suum, ejusque circumstantias confessus fuisset.*

Prob. III. ex Matth. III, 6, et Marci I, 5, ubi legitur quod plurimi Judæorum venerint ad baptismum Joannis, *confitentes peccata sua*: atqui certo rem tam arduam non fecissent, si ex præcepto legis in usu non fuisset; ergo, etc.

Porro Hebræi tradunt nihil potuisse proficere sacrificia, nec expiasset peccata, nisi adesset simul *tescuba veiiddui*, id est penitentia et confessio; scilicet quando erant vera peccata, non vero quando aliquis sine culpa incidebat in immunditias: nam tunc quamvis deberent fieri expiationes, ut habetur infra cap. XI, XIV et XV; tamen non oportebat ut ipse,

qui expiabatur, doleat quasi pro peccato: nam vera peccatum non erat; uti patet ex eo, quod accedere ad mortuum, v. g., patrem vel matrem, intrare domum ejus, adstare funeri, vel interesse exequiis, esset immunditia: et tamen filius ista faciens, non peccabat.

Dices cum Calvino et Kemnitio: Illa confessio tantum fuit generalis, qua se peccatores agnoscebant, nullum tamen peccatum in particulari exprimebant.

R. Neg. assumpt. Nam Numer. V, ubi nos habemus: *Confitebuntur peccatum suum*, textus hebraicus habet: *Confitebuntur peccatum suum quod fecerunt.* Ergo debebant illud specialiter exprimere.

Inst. Tantum debebant illud specialiter exprimere coram Deo, non coram sacerdote, juxta illud Davidis psal. XXXI: *Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino.*

R. Neg. assumpt. 1. Quia Ecclesiasticus, ad hoc præceptum legale observandum adhortans, ait, cap. IV: *Non confundaris confiteri peccata tua.* Atqui confusio timeri non solet ex confessione quæ fit soli Deo, aut quæ fit homini generatim; sed ex ea solum quæ fit homini in specie, ut experientia satis testatur. 2. Quia hic de eo qui peccavit per ignorantiam, dicitur γ . 18: *Offerat arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram æstimationemque peccati.* Atqui sacerdos non poterat scire mensuram æstimationemque peccati, nisi peccans illud in specie et cum suis circumstantiis confessus fuisset; ergo. Unde, Josue VII, compulsus est Achian non solum in genere confiteri suum peccatum, sed in specie suum furtum cum circumstantiis notabiliter aggravantibus: non enim dixit quod furatus esset summam notabilem, sed etiam quantum furatus esset.

CAPUT VI.

Describitur quæ hostia offerri debeat pro peccato injuriæ in proximum; quo ritu jure holocaustum quotidie offerendum, agiturque de igne perpetuo: tractatur de ritu quo mincha offerenda est, et hostia in consecratione sacerdotum; ac denique de ritu hostiæ pro peccato.

QUÆSTIO I. — AN LEX OFFERENDI HOSTIAS PRO EXPIANDIS INJURIIS IN PROXIMUM COMMISSIS, RESPICIAT SOLOS CASUS OCCULTOS.

Vers. 2: *Anima quæ peccaverit, et contempto Domino, negaverit proximo suo depositum.* Casus injuriarum hic recensiti, v. g., casus negati depositi, vi extorti, calumniæ, et perjurii, intelligendi sunt de solis occultis, id est externis quidem, sed ita ut factum per testes probari nequeat. Quod autem agatur de solis occultis.

Prob. I. Quia pro injuriis, quas quis in judicio convincebatur proximo intulisse, aliæ leges præscriptæ erant, Exod. XXII.

Prob. II. Quia non alia de causa, qui falso negat depositum, etc., dicitur id facere contempto Domino, quam quia Deus, qui solus occultorum peccatorum testis est, viderat illud deponi: proinde talis cense-

batur contemnere Domini præsentiam, omniscientiam, judicium, et vindictam; adeoque agitur de occultis.

Dices: γ . 4, dicitur: *Convicta delicti, reddet.* Ergo videtur agi de casibus et peccatis manifestis.

R. Neg. conseq. convictio enim illa de qua hic agitur non est illa quæ fit per testes in judicio, sed per remorsum propriæ conscientie, uti communiter exponunt interpretes.

Apposite S. P. Aug. in psal. XXXI: *Deus tegat vulnera, non tu; nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit.*

P. quomodo hic præscribitur illa hostia ei, qui dicitur contempsisse Deum; quandoquidem Num. XV, 30, dicitur occidendus, qui Domino obedire contemnit.

R. Illic agi de eo, qui ex contemptu formali, ex superbia et plena rebellione Domino non obtemperat: hic autem tantum agitur de contemptu implicito et interpretativo, qualem committit, qui præceptis divinis sub gravi obligantibus non obedit; ut si ex infirmitate, concupiscentia, aut alia passione, non autem ex malitia peccet.

QUÆSTIO II. — DE SACRIFICIO VESPERTINO, QUOD DEUS TOTA NOCTE ARDERE VOLUIT, ET IGNE PERPETUO.

Nota quod, dum dicitur γ . 9: *Hæc est lex holocausti*, non sit sermo de quolibet holocausto, sed de illo quod jure sacrificium dicebatur, quo mane agnus unus, et vesperi alter quotidie immolabantur (de quo Exod., XXVII et Num. XXVIII), *cremabitur in altari tota nocte usque mane.* Quæri potest, an illud quod ait, *tota nocte debere ardere*, holocaustum fuerit vespertinum, inquit S. P. Aug. Q. 15 in Levit. Communiter autem affirmant interpretes.

Ratio est, quia de matutino sacrificio alterius agni non erat necessarium id præscribere; quia alia multa holocausta præter adipem pacificorum, et hostias pro peccato, in eodem altari continua serie erant cremanda, quæ totam diem occupabant. Unde matutinum illud agni sacrificium non lento, sed ferventi igne erat absumentum, ut locus fieret aliis sacrificiis in eodem altari offerendis.

Ex eo autem quod agnus vespertinus esset cremandus tota nocte, sequitur quod partes animalis non debuerint simul et semel altari imponi, et ita assumi, ut fiebat in cæteris holocaustis; sed partes successive altari imponebantur a sacerdote (qui tota nocte in hoc ministerium intentus, pervigil excubabat, et ita pro populo deprecabatur) ut tota nocte cremari posset agnus.

Ignis ex eodem altari erit. Id est ad victimarum cremationem non assumetur ignis alienus, extraneus aut profanus; sed eo solo utendum, qui in alteri holocaustorum, continuo lignis adjectis a sacerdote fovebatur. Erat autem hic ignis sacer, tum quia a Deo missus et accensus erat, infra cap. IX, γ . ult., tum quia contactu et crematione victimarum sanctarum erat sanctificatus.

Hoc autem sacrificium vocabatur *juge sacrificium*, eo quod quotidie offerretur et nunquam intermitteretur.

γ . 15: *Ignis est iste perpetuus.* Apposite S. P. Aug. Q. 12 in Levit.: *Non vult enim ignem prorsus extinguere, sed cum usque in mane arserit holocaustum, ablatis inde reliquiis consumptionis, nec sic extinguere ignem, sed inde iterum renovari, quo ardeant alia quæ imponantur, etc.*

Hunc ignem perpetuum, suggerente dæmone, imitati sunt Gentiles: unde et apud Romanos et Persas ignis, quem illi sacrum appellabant jugiter ardebat, cujus cura demandata fuit virginibus Vestalibus.

CAPUT VII.

Pergit Scriptura declarare ritus hostiæ pro delicto, et ritus hostiæ pacificæ; a quibus, et quando utraque absumentur, etc.

QUÆSTIO I. — AN γ . 7: PER PECCATUM RECTE INTELLIGATUR COMMISSIO, ET PER DELICTUM, OMISSIO.

Quæritur inter peccatum et delictum quæ sit differentia, inquit S. P. Aug. Q. 20 in Levit. *quoniam si nulla esset, nullo modo diceretur (γ . 7), Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto: utriusque hostiæ lex una erit.* Item γ . 1 distinguitur hostia pro delicto ab hostia pro peccato dum dicitur: *Hæc quoque lex hostiæ pro delicto.*

Præterea Ezech. XL, 39, describuntur in vestibulo portæ duæ mensæ (scilicet duo altaria), una mensa hinc, altera inde; statimque earum usus subdividitur, *ut immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto.*

In quo autem sita sit illa differentia, admodum perplexæ difficultatis est, inquirunt Jansenius et A. Lapidus. Marius dicit esse rem perquam intricatam; multisque disputatur a SS. PP. Aug. Hieron., Greg. et inter recentiores a Ribera, Abulensi et aliis.

Ratio difficultatis est, quod quamcumque distinctionem ponamus inter hæc duo, semper in Scriptura possumus reperire aliquot loca, ubi utrumque nomen promiscue usurpatur; uti etiam observavit S. P. Aug. Q. cit. Postquam enim differentiam illam satis opereose indagaverat, subjungit: *Indifferenter autem plerumque dicuntur, ut et peccatum nomine delicti, et delictum nomine peccati appelletur.*

Porro observandum est, quod peccatum hebraice vocetur *chattat*, apud LXX dicitur *ἁμαρτία*, *hamartia*; delictum vero hebraice vocatur *ascam*, quod LXX vertunt *πλημμελία*, *plemmeleia*.

Hebræi peccatum interpretantur esse illud, quod est contra præcepta affirmativa, quæ ipsi in Scripturis tot enumerant, quot sunt ossa in corpore humano, scilicet 248; delictum vero esse illud, quod est contra præcepta negativa, quæ ipsi tot enumerant, quot sunt dies in anno, nempe 365. Utraque præcepta sigillatim enumerat Marius in prolegomenis suis in Levit., Genebrardus in Chronologia: adeoque juxta Hebræos peccatum est culpa omissionis, et delictum culpa commissionis.

Ex opposito S. P. Aug. Q. 20 in Levit. ita scribit: *Fortassis ergo peccatum est perpetratio mali, delictum autem desertio boni. Ubi per peccatum intelligit culpam commissionis, per delictum culpam omissionis: Nam et ipsum vocabulum si discutiatur, quid aliud sonat delictum nisi derelictum, et qui delinquit, quid derelinquit nisi bonum?* Inquit S. P. ibidem.

Ita etiam sentit S. Greg. Hom. 21 in Ezech. dicens: *Hoc inter peccatum et delictum distat, quod peccatum est mala facere, delictum vero est bona derelinquere. Postea autem subjungit: Vel certe peccatum in opere est, delictum in cogitatione. Eiusdem opinionis etiam sunt aliqui recentiores, ut Lyranus, Abulensis, etc.*

Attamen plurima sunt in Levitico loca, e quibus constat delictum etiam in commissionibus reperiri: nam, cap. IV, 27, ubi legimus in nostro textu: *Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terrae, ut faciat quidquam de his quae in lege Domini prohibentur*, in hebraeo habetur: *Ve ascam, id est deliquerit*. Item cap. V, 2 et 3: *Anima quae tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia est, ... subjacebit delicto*. Ubi delictum sumitur pro peccato commissionis. Vide etiam cap. VI, 2, 3 et 4.

Ex quibus patet, quod expositio illa quae peccatum ad cultum commissionis restringit, difficulter sustineri possit. Unde sit

QUAESTIO II. — AN PER PECCATUM RECTIUS INTELLIGATUR CULPA SCIENTER COMMISSA, PER DELICTUM VERO NOXA IGNORANTER PERPETRATA.

Resp. et dico: Magis verisimile est quod peccatum, dum a delicto in Scriptura distinguitur (nam saepe haec duo pro eodem accipiuntur, ut patet ex cap. IV, V et VI, variisque exemplis probat S. P. Aug. Q. 20 in Levit.) accipiatur pro culpa prudenter et scienter commissa, delictum vero pro ea quae sit ignoranter vel imprudenter.

Prob. I. Quia haec duo distinguit S. Hieron. eodem modo quo diximus, scribens in γ . 59, cap. XL Ezech. et LXX ibidem: nam hi omnes pro delicto, vertunt ignorantiam.

Prob. II. Quia dictionem hebraicam *ascam*, quae significat delictum, latinus interpret, cap. V. γ . ult., vertit errorem, dicens: *Quia per errorem deliquit in Dominum*.

Prob. III. Quia LXX hic delictum vertunt *πλημμελειαν*, *plemmeleiam*, id est incuriam aut negligentiam, puta dum quis ex incuria vel negligentia ignorat aut obliviscitur quod lex praescribit, quodque facere vel omittere debet.

His accedit non tantum auctoritas Procopii, sed et S. P. Aug., qui praefatam sententiam affert et probat ex Scripturis, eamque praefereunt Jansenius et A Lapide.

Verba S. P. sunt: *Potest etiam videri illud esse delictum, quod imprudenter, id est ignoranter; illud peccatum, quod a sciente committitur. Huic differentiae videntur ista testimonia consonare divina: DELICTA QUIS INTELLIGIT (Psal. XVIII, 13)? et illud: QUONIAM TU*

SCISTI IMPRUDENTIAM MEAM. Continuo quippe secutus adjunxit: ET DELICTA MEA A TE NON SUNT ABSCONDITA (Psal. LXVIII, 6), velut alio modo repetens eandem sententiam. Nec ab eadem ratione discordat Apostoli dictum (ad Gal. VI, 1), si PRÆOCCUPATUS FUERIT HOMO IN ALIQUO DELICTO. Hinc enim quod PRÆOCCUPATUM dicit, imprudenter lapsus esse significat. Pergit S. doctor: Peccatum vero ad scientiam pertinere, apostolus Jacobus tanquam definiens ait (cap. IV, 17): SCIENTI Igitur bonum facere, et non facienti, peccatum est illi. Quibus Scripturae locis omnino videtur peccatum adscribi scientiae, delictum ignorantiae.

Obj. I. Cur ergo Moyses cap. VI, γ . ult., hostiam pro culpa pontificis, vel totius populi vocavit hostiam pro peccato; cum tamen cap. IV, 2, 3 et 13, dixerit hanc esse culpam ignorantiae?

R. Id Moysen fecisse, ut ostenderet peccati pontificis et totius populi gravitatem; ignorantiamque illorum, qui legem scire debent, et facile possunt, quique alios eam docere tenentur, non habendam esse ignorantiam, sed potius scientiam.

Obj. II. cum Mario: Plurima quoque sunt in Scripturis loca, ubi ea quae per ignorantiam committuntur, vocantur peccata.

R. id nihil obstare: admittimus enim tam hic quam alibi saepe peccatum cum delicto confundi, et hoc pro illo usurpari; sed contendimus quod, dum Scriptura haec distinguit, juxta explicationem datam distinguat.

Obj. III. cum Tirino: Juxta Philonem et Josephum delicta videntur fuisse graviora quam peccata; illa enim ad sui expiationem requirebant etiam in privatis personis victimam nobiliorem, videlicet arietem masculum (ut patet hic ex cap. VI, 2 et seqq.), cum haec, quae peccata dicebantur, agnella et capella expiarentur.

R. Si major hostia pro delicto quandoque in Scriptura exigatur, ibidem delictum loco peccati positum est econtra: *Indifferenter enim ea dici, manifestum est multis Scripturarum locis*, inquit S. P. Aug. loco supra citato.

P. quid ex sacrificiis et oblationibus Deus assignaverit sacerdotibus aaronicis in sustentationem.

R. De hostia pro delicto et peccato ita statuitur γ . 6: *Omnis masculus de sacerdotali genere* (id est quisquis in vice sua quandoque obtulerit) *vescetur* (id est vesci poterit) *his carnibus*. Unde hostia pro delicto, quemadmodum et pro peccato, jure suo pertinebat ad sacerdotem offerentem, ut patet ex γ . 7. Poterat tamen sacerdos offerens partem hostiae dare aliis sacerdotibus eorumque filiis masculis, non autem feminis.

γ . 8: *Sacerdos, qui offert holocausti victimam, habebit pellem ejus*: quia illa sola superest, ac proinde assignatur in stipendium sacerdoti offerenti.

γ . 13: *Panes quoque fermentatos*: non ut ex iis aliquid offeratur in sacrificium (hoc enim velut ut cap. II, 11), sed ut sine mutatione reali, simplici oblatione offerantur Deo in subsidium sacerdotum.

De hostiis autem pacificis γ . 31 et 32 assignatur

Aaroni et liberis ejus in sustentationem pectusculum et armus dexter.

CAPUT VIII.

Describitur consecratio Aaronis in pontificem, ac filiorum ejus in sacerdotes, per Moysen facta.

QUAESTIO UNICA. — AN CONSECRATIO AARONIS ET FILIORUM EJUS CONTIGERIT EODEM DIE, QUO ERECTUM EST TABERNACULUM.

Resp. Verisimiliter affirmative: adeoque haec consecratio incepit fieri prima die mensis primi, anni scilicet secundi ab exitu de Aegypto.

Prob. Quia Exod. XL videtur insinuari simul cum erectione tabernaculi factam esse hanc Aaronis et sacerdotum consecrationem. Postquam enim ibidem Deus praecerat Moysi γ . 12: *Applicabisque Aaron et filios ejus ad fores tabernaculi testimonii, et lotos aqua* γ . 13: *Indues sanctis vestibus, etc.*, statim subjungitur γ . 14: *Fecitque Moyses omnia quae praecerat Dominus*.

Ex quo probabiliter colligunt Marius, A Lapide, et alii omnia quae hoc cap. VIII narrantur, hic per recapitulationem recenseri, cum antea facta sint: ea enim quae his septem capitibus descripta fuerunt, facta sunt post tabernaculi erectionem.

P. cur ergo Moyses haec in Levit. repetierit.

R. Ut omnes sacrificiorum ceremonias, et maxime in sacerdotum consecratione adhiberi solitas, simul in libro sacerdotali (talis enim est Leviticus) completeretur.

Censet Jansenius, quod necesse non sit, haec per recapitulationem intelligere: nam eodem primo die erectionis tabernaculi, inquit, poterant et haec per septem dies continuos fieri, et simul leges illae praecedentes de sacrificiis praescribi: necesse enim erat, ut sacerdotes ante consecrationem peractam, instruerentur de officiis suis praecipuis. Ita ille

Idem auctor in cap. XXIX Exod. agens de ritu consecrationis Aaron et filiorum ejus, indubitanter scribit: *Solius summi pontificis caput ungebatur oleo, sacerdotum vero solae manus oleo initiabantur, ut indicatur γ . 9.*

Attamen in hac assertionem non videtur satis constans: nam in hoc cap. Levit. ita habet: *Putant aliqui probabiliter, insuper manus sacerdotum fuisse unctas oleo ex Exod. XXIX, 9: sed illa initiatio seu consecratio et, ut hebraice est, impletio manu, non necessario significat unctionem olei, sed fieri poterat unctione sanguinis, de qua fit ibidem mentio γ . 20, et illa rerum oblatione quae manibus eorum imponebantur γ . 24, ibidem. Ita Jansenius.*

Ceterum manus sacerdotum etiam unctas fuisse oleo, omnino dicendum est, si Exod. XXIX, 9, ut testatur A Lapide, in hebraeo habeatur: *Postquam impleveris oleo*; quam tamen particulam Pagninus et Marius omittunt in hebraeo.

Juxta S. P. Aug. Q. 25 in Levit., *idem fuit oleum, et quo summus, et quo secundi (sacerdotes) ungebantur.*

Saltem ex γ . 30 hujus cap. constat, quod Moyses unguentum et sanguinem qui erat in altari, asperserit super Aaron et filios ejus.

CAPUT IX.

Aaron celebrat primitias, offerens vitulum pro peccato suo et arietem in holocaustum, ac deinde victimas populi, cui benedixit: mox ignis de caelo descendens sacrificia devorat.

QUAESTIO I. — QUANDO ET QUOMODO AARON CELEBRAVERIT PRIMITIAS.

Resp. et dico: Aaron celebravit primitias suas die octavo mensis primi, anni secundi egressionis de Aegypto.

Prob. I. Quia γ . 1 dicitur: *Facto autem octavo die*. Septem enim diebus duraverat consecratio Aaronis et filiorum ejus, ut habetur cap. praeced. γ . 33: atqui ista consecratio incepit prima die mensis primi, anni secundi, ut patet ex dictis cap. praec. Ergo, etc.

Prob. II. Quia ista consecratio non contigit post istum diem primum, nec etiam contigit ante; ergo incepit die primo mensis primi.

Prob. ant. pro prima parte: Quia, ut patet ex dictis cap. praeced., ipso die quo erectum est tabernaculum, incepit ista consecratio. Deinde probabile est ex Num. VII, 12, quod primo die oblata fuerint sacrificia pro Nabasson principe tribus Juda; atqui a vero alienum apparet, quod prius oblata fuissent sacrificia pro principibus quam pro pontifice et sacerdotibus: siquidem hoc fuisset contra dignitatem sacerdotalem, quam tamen Deus in lege moysaica voluit esse maximam: ergo non contigit post diem primum.

Prob. min. pro secunda parte: sacerdotes non poterant prius consecrari, quam fuisset erectum tabernaculum, 1, quia cap. praeced. γ . 3. dicitur, quod pro illa consecratione deberet adesse omnis coetus *ad ostium tabernaculi*; ergo illud modo erat erectum.

2. Quia a prima die consecrationis suae debebant manere septem diebus in tabernaculo: dicitur enim eodem cap. VIII, 33: *De ostio quoque tabernaculi non exhibitis septem diebus, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestrae*. Deinde hoc cap. IX, 1, de die primitiarum dicitur: *Facto autem octavo die*. Atqui non potuissent manere septem diebus in tabernaculo, nisi illud modo fuisset erectum; ergo.

3. Quia in ista consecratione multa fieri debebant et facta sunt, quae fieri non poterant ante erectum tabernaculum; debebat enim Aaron cum filiis suis indui vestibus sacerdotalibus, deinde debebat liniri tabernaculum cum omni supellectili sua (cap. VIII, 10) item aspergi altare septem vicibus, et ungi cum omnibus vasis suis, cum labro aeneo et basi ejus (γ . 11); quo peracto debebat oleum istud fundi super caput Aaronis, qui illo ungebatur et consecratur (γ . 12); denique debebant offerri hostiae pro peccato, in holocaustum, etc., quae omnia certo fieri non poterant ante erectionem tabernaculi; ergo, etc. Vide totum cap. VIII.

Dices, Aaron et filii ejus incepserunt ministrare primo die mensis primi, anni secundi: ergo illo die erant modo consecrati.

Prob. ant. Quia, ut dicitur Num. VII, 11, principes duodecim tribuum obtulerunt dietim sua munera et sacrificia a primo die, quo erectum est tabernaculum. Quando autem isti principes incepserunt offerre, debuit Aaron modo esse consecratus, ut ipsorum sacrificia immolaret: atqui tamen Aaron non potuit sacrificare ante octavum diem consecrationis suae: quia illa erat prima dies post peractam consecrationem; ergo apparet, quod Aaron ad minus ante erectionem tabernaculi fuerit consecratus; et per consequens quod illa octava dies, qua obtulit primitias, fuerit prima dies mensis primi, anni secundi.

R. Neg. suppositum, quod Aaron septem prioribus diebus obtulerit sacrificia principum: hoc enim non erat necessarium, nam Moyses septem prioribus diebus illa sacrificia offerebat, sicuti obtulit sacrificia in consecratione sacerdotum: nam et ipse suscipiebat jura sacerdotalia; ut constat ex cap. VIII, 29, et Exod. XXIX, 26. Deinde id etiam satis insinuatur cap. VII Num.; quia ibi dicitur quod Moyses susceperit boves et plaustra, quae principes obtulerunt: haec autem Moyses non fecisset, si Aaron fuisset modo consecratus; nam non legitur amplius sacrificasse post consecrationem Aaronis.

Inst. Non videtur Moyses solus potuisse omnia illa sacrificia offerre uno die, et praesertim die primo: nam illo die debebat erigere tabernaculum, illud sanctificare, deinde consecrare Aaronem et filios ejus, offerre sacrificia in sanctificationem tabernaculi et sacerdotum praescripta: et post haec facere sacrificium primi principis, quod continebat (praeter acetabulum argenteum pondo 150 siclorum, phialam argenteam habentem 70 siclos juxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium, mortariolum ex 10 siclis aureis plenum incenso), bovem, arietem, et agnum anniculum in holocaustum, et hircum pro peccato: deinde in hostiam pacificam alios boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec autem omnia non videtur unus idemque Moyses uno die potuisse peragere.

R. erectionem tabernaculi brevi temporis spatio per Moysen a fabris adjutum potuisse fieri; nam omnia erant antea ex integro coaptata et concinnata: consecratio etiam sacerdotum et tabernaculi non tres horas requirebat, ut patet legenti cap. praecedens. In sacrificiis vero principum, potuit adjuvari ab Aarone et filiis ejus, quamvis nondum tanquam a sacerdotibus, quemadmodum, ob sacerdotum paucitatem, leguntur levitae inferiores, lib. II Paralip. cap. XIX, 34, ipsos adjuvisse circa officia sacerdotalia.

Vocavit Moyses Aaron et filios ejus, nempe cum adhuc essent intra tabernaculum, vel cum jam peractis diebus consecrationis foras egressi essent. Vocavit autem ipsos, ut prima sua sacrificia Deo offerrent. Convocavit etiam majores natu Israel, tum ad majorem celebritatem et honorandas pontificis sui primi-

tias, tum ut per illum victimas suas Deo sacrificarent.

ŷ. 2. Tolle de armento vitulum pro peccato. Quamvis praeced. cap., ŷ. 14, Moyses obtulisset hostiam pro peccato Aaronis; tamen decebat ut recens creatus pontifex omnis generis hostias offerret, et hoc ritu fateretur se peccatorem. Hac enim de causa Aaron ipse jam sanctificatus, et sacerdotio fungens offerre pro se jussus est vitulum pro peccato et arietem in holocaustum; S. P. Aug. Q. 26 in Levit.

P. quomodo hic ŷ. 25, Aaron pro peccato populi mactaverit hircum, quandoquidem cap. IV, 14, pro peccato populi praescriptus sit vitulus, et hircus pro peccato principis.

R. hic hircum fuisse immolatum tantum consequenter pro populo, primario autem pro principibus, seu majoribus natu populi: illi enim vocantur hic ŷ. 1 ad sacrificium. Unde S. P. Q. statim cit. ait: Oportebat ergo ut senatui loqueretur, quid universus populus offerre debebat, ut hircus jubeatur propter principes.

Itaque expiatio principum prodest populo, sicuti e contrario principum regumque peccata, ut in Davide manifestum est, subinde populi strage puniuntur.

Alii dicunt, cap. IV, tradi ritum expiandi certum et determinatum peccatum populi; hic autem tantum indeterminate pro peccato populi in communi fieri sacrificium.

QUESTIO II. — CUR IGNEM COELEM DEUS MISERIT, QUI DEVORARET VICTIMAS AARONIS, ET QUAMDIU HIC SACER IGNIS SERVATUS FUERIT.

Vers. 25: Ingressi autem Moyses et Aaron in tabernaculum testimonii. Nempe ut Aaron thymiamata super altare incensi offerret Deo, ante cremationem holocausti matutini. Aaroni autem junctus ibat socius Moyses, ut eum doceret modum hujus thymiamatis offerendi.

Videntur autem Moyses et Aaron in tabernaculo orasse Deum, ut mitteret ignem qui hostias consumeret: id enim futurum scivit et praedixit Moyses, ut patet ex ŷ. 4.

Apparuitque gloria Domini omni multitudi. Scilicet caelestis ignis emissionem, qua Deus gloriam seu praesentiam suam, potentiam et favorem singularem, tum erga populum, tum maxime erga novos sacerdotes ostendebat. Quare

R. et dico 1. Hunc ignem caelestem in victimas Aaronis misit Deus, ad testandum toti populo, sacerdotum V. L. et istum sacrum ritum a se institutum et approbatum; et simul etiam ad populo reverentiam ingerendam erga sacerdotes et sacrificia. Sic ignis de caelo descendens probavit sacrificium et religionem Eliae certantis contra sacerdotes Baal, III Reg. XVIII: idem ignis probavit sacrificia Salomonis in dedicatione templi, II Paralip., VII, 1.

An autem ignis ille hic eruperit ex tabernaculo, an ex nube, an vero de caelo descenderit, Scriptura hoc loco non expressit: tantum dicitur ŷ. 24: Et ecce egressus ignis a Domino, devoravit holocaustum, etc.

Ubi quid dixerit a Domino, quæri potest, utrum quia nutu et voluntate Domini factum est, an ab eo loco ignis exiit ubi erat arca testimonii, inquit S. P. Aug. Q. 30 in Levit. Menochius, A Lapide alique ignem illum descendisse arbitrantur de caelo, et haec opinio videtur probabilior.

1. Quia fundata est in lib. II Machab., cap. II, 10, ubi dicitur: Moyses orabat ad Dominum, et descendit ignis de caelo, et consumpsit holocaustum.

2. Licet fuisset verum miraculum, si ignis ille ex adytis tabernaculi erupisset, tamen hoc miraculum non fuisset adeo evidens, et a toto populo ita spectabile, si non descendisset de caelo.

3. Quia quotiescumque est factum tale miraculum, Scriptura dicit ignem descendisse de caelo, ut ad sacrificium Davidis, I Paralip. XXI, 26, item ad sacrificium Salomonis et Eliae.

Dico 2. Hic ignis sacer maxima sacerdotum cura fovebatur juxta legem supra cap. VI, 12: et quidem cum proficiscerentur per desertum, in vase ad id deputato, cum vero subsisterent, in altari holocausti asservabatur, perpetuoque fomento nutriebatur.

Servatus est autem hic ignis in templo usque ad eversionem ejusdem templi, et captivitatem babylo-nicam. At nec tunc quidem neglecta fuit ejus cura, nam a sacerdotibus ignis ille absconditus est, sed soluta postea captivitate, dum ignem sacrum requirunt, loco ignis aquam crassam reperiunt, quae mox tempore sacrificii in ignem miraculose conversa fuit; ut dicitur II Machab. I: quo igne deinceps usi sunt in secundo templo.

CAPUT X.

Nadab et Abiu, filii Aaron, igne profano thurificantes, igne caelesti occidunt; quos a patre et fratribus plangi prohibet Deus: deinde vetat vini et siceræ usum sacerdotibus, quando ingressuri sunt tabernaculum; reliquiasque carniū sacrificarum comedi jubet.

QUESTIO I. — QUALE FUERIT INCENSUM, QUOD NADAB ET ABIU DEO OBTULERUNT, ET UNDE ACCIDERIT, QUOD ILLUD OBTULERINT EX IGNE ALIENO.

Versu. 1: Arreptisque Nadab et Abiu, filii Aaron, thuribus, posuerunt ignem et incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum. Jansenius, A Lapide et alii recentiores interpretes communiter putant eos arripuisse thuribula ad offerendum thymiamata quotidianum in tabernaculo: incensum enim non videtur fuisse positum nisi in ipso altari thymiamatis, inquit illi. Attamen cum ex lib. I Paralip., cap. VI, 49, constet, quod incensum non tantum offerretur super altare thymiamatis, sed etiam super altare holocausti; hinc

R. et dico 1. Etiam dato seu transmissio, quod per incensum hic intelligatur thymiamata, tamen illud non obtulerunt supra altare thymiamatis, sed super altare holocausti.

Prob. I. Quia jam dictum incensum ambo simul

offerebant: atqui non duo, sed unus tantum communiter offerebat incensum super altare thymiamatis; ergo, etc.

Prob. II. Super altare thymiamatis incensum adolebatur mane duntaxat et vesperi, ut liquet ex Exod., XXX, 7 et 8: atqui tunc non videtur fuisse mane aut vespera, sed adhuc plenus dies; nam populus tantum erat dimissus a solemnitate, et mox ŷ. 12 jubentur novi sacerdotes comedere carnem sacrificii, etc. Deinde jubet Moyses auferri cadavera, et abii, ac aliquo tempore post revertitur, et ŷ. 16, quærit hircum, et invenit exustum, Aaronem objurgat eo quod non comedisset de hostia pro peccato, etc. Jam autem haec omnia non videntur potuisse contingere vesperi post horam incensi; ergo, etc.

Dices cum A Lapide, Abulensi et aliis: ŷ. 2: Egressus est ignis a Domino, id est ab altari thymiamatis, quod erat obversum propitiatorio (quod erat quasi thronus Dei) qui devoravit Nadab et Abiu. Ergo ipsi cum thuribus ingressi erant tabernaculum, et in altari thymiamatis obtulerant ignem alienum; unde ex eodem altari violenter in eos ignis irruit.

R. Neg. ant. 1. Quia ibi diu jacuissent, antequam aliquis scivisset, nec punitio fuisset publica; nam Moyses et Aaron, et hujus duo alii filii verisimiliter intra in tabernaculo non erant, sed in atrio, populus vero extra; ut videtur colligi ex ŷ. 25 et 24, cap. praeced. 2. quia hic ŷ. 4 dicuntur jacere in conspectu sanctuarii; nam Moyses vocans duos levitas, ut auferant eorum cadavera, ait ad eos: Ite, et tollite fratres vestros e conspectu sanctuarii. Ergo non jacebant in ipso sanctuario, ac consequenter nec in eo mortui sunt.

Nec dicas, eos antea inde elatos fuisse usque ad atrium: nam cum Scriptura desuper ne vel implicitam mentionem faciat, videtur id omnino gratis fingi.

Dicendum itaque, vel ignem illum ex altari holocausti, vel aliunde in eos a Deo immissum fuisse. Nec refert, quod dicatur egressus a Domino; siquidem a Domino non necessario significat ab altari thymiamatis, aut e loco ubi erat arca: nam et ignis, qui devoravit victimas, dicitur egressus a Domino, et tamen hic non ab altari thymiamatis aut e sanctuario, sed de caelo descendit; ut monstratum est cap. praeced., q. II.

Inst. Contra rationem primam: Aaron cum filiis suis, et Moyses erant tunc in tabernaculo; nam mox hic ŷ. 7 dicit ipsis Moyses: Vos non egrediemini fores tabernaculi. Ergo tunc non erant in atrio, uti nos pretendimus.

R. Neg. ant. Quia per tabernaculum cit. ŷ. 12 intelligi debet tota structura cum atrio: nam ŷ. 12 ipsis praecipitur ut sacrificium, quod remanserat, comedant juxta altare, scilicet holocausti; atqui hoc altare non erat in tabernaculo, sed in atrio; ergo. Unde etiam et ipse A Lapide, tametsi putet Nadab et Abiu fuisse occisos prope altare thymiamatis, tamen per tabernaculum, de quo hic ŷ. 7, intelligit